

В.Г. ГОНЧАРЕНКО,
професор
(Академія адвокатури України)

ДЖОН СМІТ В УКРАЇНІ

*І як воно зробилось так,
Що в турка я перевернувся
(С.С. Гулак-Артемівський
«Запорожець за Дунаєм»)*

Багаторічна наукова робота і редагування дисертацій своїх учнів та наукових статей для фахових видань викликали у мене все більш відчутне відчуття незадоволення у зв'язку з плутаниною під час вживання в текстах названих праць, виконаних українською мовою, українських і російських власних імен. До речі, я ніяк не можу второпати, чому порівнюються з українськими в обов'язковому (!?) порядку лише російські імена, а не, приміром, білоруські, англійські, німецькі?

Важко собі уявити таке диво дивне, щоб по приїзді в Україну почали звати Іваном шановних гостей, наприклад, поляка Яна Козельського, чеха Янека Штрипку, англійця Джона Свіфта, німця Йоганна Вебера, австрійця Ганса Гросса, француза Жана Вільфора, іспанця Хуана Гомеса, грузина Ваню Кахадзе, вірменина Ованеса Айвазяна. Було б зовсім дивним, якби, перетнувши кордон з Україною, німець Вебер ставав Ткачем, австрієць Гросс – Великим, а англієць Сміт – Ковалем.

Це було б дивно, незрозуміло і навіть образливо, бо таким чином порушувалося б непорушне право кожної людини на власне ім'я та гідність роду.

В наукових публікаціях, творах художньої літератури, газетних нарисах, виданих українською мовою, ми без тіні сумніву називаємо литовця Пятраса Пошюнаса саме Пятрасом, а не Петром, білоруса Алеся Войтовича – саме Алесем, а не Олексієм, грузина Сандро Мамаладзе – саме Сандром, а не Олександром і т.п. Ясно, нікому в голову не збреше в газетному репортажі замінити назву російського корвета «Александр Невский», який зайшов з візитом дружби до Одеси, на «Олександр Невський», а українського гіганта «Мрію», який приземлився в російському Домодедово, назвати «Мечтою». І це – правильно, адже власне ім'я слугує непорушною ідентифікаційною ознакою кожного конкретного об'єкта реального світу, яких, як відомо з різних філософських вчень, існує незчисленна кількість і серед яких немає тотожних, а можуть бути лише подібні. Тому власні імена людей, якими б письмовими знаками вони не позначались – кирилицею, латиницею, ієрогліфами etc. – повинні читатись і звучати однаково (звісно, з урахуванням акцентів і наголосів), інакше в іншому випадку це буде позначення різних людей. Отже, український В.Г. Гон-

чаренко російською буде В.Г. Гончаренко, англійською V.G. Goncharenko, німецькою W.G. Gontscharenko, китайською – відповідним ієрогліфом.

Виникає цілком слушне запитання: чому ж тоді з невідомих нам несусвітніх причин в Україні та Росії унормували написання й проголошення власних імен в перекладі на аналогічні (але не тотожні!) імена, що є соціальним нон-сенсом. Правда, заради об'єктивності наших роздумів слід зазначити, що корифея української сцени Гната Юру росіяни називають «Гнат Юра», а не Игнатий Юра, а іспанського засновника ордену єзуїтів Ігнатія Лойолу українці називають Ігнатієм, а не Гнатом. Але – це рідкісні винятки.

З цього досить сумбурного аналізу можна зробити висновок, що різне по суті графічне зображення власних імен в різноманітних текстах на підставі різного звучання власних імен у споріднених мовах є спотворенням цих імен за визначенням, створює труднощі в процесі ідентифікації особи, на межі з аморальністю втручається в усталені мовні традиції окремих народів, а тому є неприпустимим і вимагає нормативного створення побутового і наукового мовного і соціального комфорту. Хай українець Микола буде в Росії Мыкола, в Англії Mucola, а росіянин Николай – в Україні Ніколай, в Англії Nikolaj. І нехай Джон Сміт скрізь буде таким і пишається своїм трудовим почесним походженням!